

Šifra kandidata:

Državni izpitni center

P 2 5 2 A 1 0 1 1 1

JESENSKI IZPITNI ROK

SLOVENŠČINA

Izpitna pola 1

Razčlemba neumetnostnega besedila

Petek, 22. avgust 2025 / 60 minut

Dovoljeno gradivo in pripomočki:

Kandidat prinese nalivno pero ali kemični svinčnik.

Kandidat dobi ocenjevalni obrazec.

Priloga z neumetnostnim besedilom je na perforiranem listu, ki ga kandidat pazljivo iztrga.

POKLICNA MATURA

NAVODILA KANDIDATU

Pazljivo preberite ta navodila.

Ne odpirajte izpitne pole in ne začinjajte reševati nalog, dokler vam nadzorni učitelj tega ne dovoli.

Prilepite oziroma vpišite svojo šifro v okvirček desno zgoraj na tej strani in na ocenjevalni obrazec.

Izpitna pola vsebuje 22 nalog. Število točk, ki jih lahko dosežete, je 60. Za posamezno nalogo je število točk navedeno v izpitni poli.

Rešitve pišite z nalivnim peresom ali s kemičnim svinčnikom in jih vpisujte v izpitno polo v za to predvideni prostor. Pišite skladno s slovničnimi in pravopisnimi pravili, čitljivo, vendar ne samo z velikimi tiskanimi črkami. Pri nalogah izbirnega tipa izberite samo eno rešitev, če v navodilu ni določeno drugače. Če se zmotite, napisano prečrtajte in rešitev zapišite na novo. Nečitljivi zapisi in nejasni popravki bodo ocenjeni z 0 točkami.

Zaupajte vase in v svoje zmožnosti. Želimo vam veliko uspeha.

Ta pola ima 12 strani, od tega 1 prazno.

P 2 5 2 A 1 0 1 1 1 0 3

Priloga k izpitni poli 1

Najboljša šahistka v zgodovini Slovenije

N. D.
21. 11. 2022

Šahistka Laura Unuk na področju športa ruši rekorde in presega pričakovanja. Pri 13 letih je postala državna članska prvakinja, nato je leta 2014 prejela Bloudkovo plaketo, na turnirju v Durbanu pa osvojila naslov svetovne mladinske prvakinja v kategoriji deklet do 16 let. Leta 2017 je postala svetovna prvakinja v kategoriji do 18 let, marca 2021 pa je kot prva Slovenka osvojila naziv mednarodne mojstrice, ki ga je pred njo doseglo 121 šahistk na svetu.

Fotografija: Danijel Čančarevič

Ste se s to strateško igro seznanili po naključju ali vas je zanjo kdo navdušil?

Moj dedek obožuje računalnike, jih razstavlja, sestavlja in raziskuje programe. Tako je nekoč našel program, s katerim še danes skoraj vsak dan igra šah. V tem, da ve, kako ga premagati, neskončno uživa. Že pri sedmih letih mi je razložil pravila te igre. Da se šah lahko igra tudi drugače, sem izvedela kasneje, ko so me starši vpisali v šahovski krožek na osnovni šoli. Predvidevam, da me je šah navdušil s svojo kompleksnostjo. Podoben je namreč nekakšni sestavljanke, ki jo moraš rešiti, da prideš do zmage – in jaz sestavljanke obožujem.

Ste se v svoji karieri kdaj soočali s predsodki in stereotipi, povezanimi s to igro?

Seveda. Nekateri menijo, da to ni igra za dekleta. Drugi najprej pomislijo, da smo šahisti zelo bistroumni, a malce čudni in predvsem »piflarji«. Srečujemo se tudi s stereotipom, da je ta igra le za pametne. A ravno šah je tisti, ki spodbuja človekove možgane, da znajo razmišljati v stresnih in kritičnih situacijah, da znajo sprejemati odločitve. Šah ni igra, pri kateri je samo ena prava pot. Šah je torej tisti, ki nas naredi pametnejše.

Vas je torej šah naučil tudi življenjskih lekcij zunaj šahovnice?

Pri igranju šaha moraš biti potrpežljiv, igrati moraš objektivno, sprejemati odločitve in včasih tudi tvegati, denimo žrtvovati kraljico. Najbolj me je naučil samostojnosti. Zaradi tekmovanj sem že od trinajstega leta dalje brez staršev potovala po svetu in se naučila skrbeti zase. Naučil me je, da ne izpuščam priložnosti in da stvari prelevam v glavi, ne da bi jih zapisovala na papir. To mi je prišlo prav pri matematiki. Naučil me je, da si za neuspeh v 99 odstotkih kriv sam. V šahu namreč zmaga tisti, ki zadnji naredi napako. Zato želim Sloveniji predstaviti, da je več kot le igra – je namreč šport, znanost in umetnost hkrati. Prizadevam si, da bi bil bolj prepoznaven in priljubljen, in zato sem v lanskem letu od Šahovske zveze Slovenije prejela naziv ambasadorica šaha.

Kaj vas je pripeljalo do današnjega uspeha?

To, da sem verjela, da zmorem. Čeprav me je bilo strah, da mi lahko spodleti, sem vedno vedela, česa sem sposobna in kako dobro lahko igram. Ker naša tekmovanja trajajo po deset dni, igramo pa tudi po sedem ur na dan, si ne morem privoščiti, da me bremenijo še problemi na fakulteti, doma, s partnerjem ali trenerjem. Na tekmovanju je zato pomembno, da se čim bolj oddaljiš od zunanjega sveta. Od tod verjetno tudi stereotip, da smo šahisti osamljeni, introvertirani in nedostopni. A šele ko se povsem osredotočiš na igro, lahko igraš natanko tako, kot znaš. Vedno moraš verjeti v svoje sposobnosti. In ko padeš, moraš vstati in kreniti dalje. Padcev bo veliko, a zmaga tisti, ki največkrat vstane.

(Prirejeno po: <https://www.metropolitan.si/33pod33/najboljsa-sahistka-v-zgodovini-slovenije/>. Pridobljeno: 6. 12. 2023.)

Prazna stran

Pozorno preberite izhodiščno besedilo in rešite naloge.

1. V vsaki vrstici podčrtajte pravilno rešitev ob poševnici in svojo izbiro utemeljite.

Izhodiščno besedilo je raziskovalni / pogajalni / povezovalni pogovor.

Utemeljitev: _____

Intervju z Lauro Unuk je osebnotni / tematski.

Utemeljitev: _____
(2 točki)

2. Rešite nalogo o vrstah tiska v izhodiščnem besedilu.

- 2.1. Kateri deli besedila so v celoti natisnjeni krepko? S križcem (X) označite tri.

___ naslov   ___ uvod   ___ citirani deli
___ odzivne replike   ___ pobudne replike   ___ sekvence

(2)

- 2.2. Čemu je rabljen krepki tisk?

_____
(1)
(3 točke)

3. S čim je avtor v besedilu nadomestil opis Laure Unuk?

_____
(1 točka)

4. Avtor je sogovornico predstavil kot najboljšo šahistko v zgodovini Slovenije. Naštejte tri podatke, s katerimi je to utemeljil.

- _____
- _____
- _____

(2 točki)

5. O čem sta se sogovorca največ pogovarjala?

Sogovorca sta se največ pogovarjala o

- A tem, kdo je Lauro Unuk navdušil za igranje šaha.
- B nagradah in športnih dosežkih, ki jih je šahistka dosegla v svoji karieri.
- C tem, kako je šah povezan z njenimi izkušnjami in spoznanji.
- Č omejitvah, ki jih mora sprejeti profesionalni šahist, če želi biti uspešen.
- D Laurinih načrtih za prihodnost.

(1 točka)

6. Dogodke iz življenja Laure Unuk razvrstite v ustrezno časovno zaporedje. Na črtice napišite številke od 1 do 5.

- ___ Postane svetovna prvakinja v kategoriji do 18 let.
- ___ Dedek ji razloži pravila igranja šaha.
- ___ Sama začne potovati po svetu.
- ___ Vpiše se v šahovski krožek na osnovni šoli.
- ___ Šahovska zveza Slovenije ji podeli naziv ambasadorka šaha.

(2 točki)

7. Rešite nalogo o šahu.

7.1. Obkrožite črke pred štirimi trditvami, ki na podlagi izhodiščnega besedila veljajo za šah.

- A Šah je vsestranska miselna igra.
- B Pri igranju šaha je pomembna strategija.
- C Za poraz je običajno kriv nasprotnik.
- Č Do zmage vodi samo ena prava pot.
- D Za to igro moraš biti tudi fizično pripravljen.
- E Zmagovalec ne sme narediti napake.
- F Za zmago moraš včasih tudi tvegati.

(2)

7.2. Ali se sogovornica strinja s stereotipom, da je šah le za pametne ljudi? S katerim argumentom svoje mnenje utemelji? Odgovorite v povedi/povedih.

---

(2)
(4 točke)

8. Preberite zadnji odgovor Laure Unuk in rešite nalogo.

8.1. Kaj pomeni, da se mora tekmovalec oddaljiti od zunanjega sveta? Odgovorite v povedi/povedih.

---

(2)

8.2. Kaj Laura Unuk navede kot vzrok za oddaljitev od zunanjega sveta in kaj kot posledico?

Vzrok za oddaljitev	Posledica oddaljitve

(2)
(4 točke)

9. V smiselno povezanih povedih razložite, zakaj je Laura Unuk prejela naziv ambasadorka šaha, in napišite svoje mnenje o prepričanju nekaterih, da šah ni pravi šport.

(3 točke)

10. Kaj pomeni podčrtani del zadnje povedi besedila? Nadomestite ga z nezaznamovanim izrazom in z njim dopolnite poved.

Padcev bo veliko, a zmaga tisti, ki največkrat vstane.

Padcev bo veliko, a zmaga tisti, ki _____.

(1 točka)

11. Preberite slovarski sestavek iz SSKJ² in rešite nalogo.

prvákinja -e ž (á)

1. *posameznica ali moštvo, ki na višjem ali končnem, odločilnem tekmovanju doseže prvo mesto:* premagati prvakinjo; publ. osvojiti naslov prvakinje / državna, olimpijska, svetovna prvakinja

2. nav. ekspr., navadno z roditeljem *ženska, ki se posebno odlikuje v čem:* prvakinja dobrodelnosti / prvakinja baleta, opere

3. publ. *predsednica politične organizacije, navadno stranke:* prvakinja stranke

11.1. V katerem slovarskem pomenu je beseda *prvakinja* rabljena v izhodiščnem besedilu? S številko pomenske razlage dopolnite poved.

Beseda *prvakinja* je v besedilu uporabljena v _____ pomenu.

(1)

11.2. Obkrožite DA, če trditev o besedi *prvakinja* drži, oziroma NE, če ne drži.

Beseda *prvakinja*

je naglašena na prvem zlogu.	DA	NE
se izgovarja s polglasnikom.	DA	NE
se uporablja kot termin.	DA	NE
spada med pregibne besede.	DA	NE

(2)
(3 točke)

12. Besedne zveze iz besedila nadomestite s sopomenskimi glagoli.

igrati šah _____

sprejeti odločitev _____

narediti napako _____

(2 točki)

13. Bodite pozorni na glagole v izpisanih povedih in preglednico ustrezno dopolnite z zahtevanimi glagolskimi oblikami.

Vedno moraš verjeti v svoje sposobnosti. In ko padeš, moraš vstati in kreniti dalje.

Osebna glagolska oblika	Nedoločnik
moraš	
	verjeti
padeš	
	vstati

(2 točki)

14. Rešite nalogo o besedah iz iste besedne družine.

14.1. Podčrtanim besedam v povedih določite besedno vrsto oz. podvrsto tako, da obkrožite pravilno rešitev ob poševnicah.

Pri igranju šaha moraš biti potrpežljiv. samostalnik / pridevnik / glagol

Igrati moraš objektivno. samostalnik / pridevnik / glagol

Šah je kompleksna igra. samostalnik / pridevnik / glagol

(2)

14.2. Podčrtani besedi v zadnji povedi spremenite naglasno mesto. Novo besedo uporabite v smiselni povedi.

(2)

(4 točke)

15. Besedi, ki sta v povedi podčrtani, lahko stopnjujemo. Napišite ju na ustrezno mesto v preglednici, manjkajoča mesta pa dopolnite s pravilnimi oblikami.

Čeprav me je bilo strah, da mi lahko spodleti, sem v sebi vedno vedela, česa sem sposobna in kako dobro lahko igram.

Osnovnik	Primernik	Presežnik

(3 točke)

16. Preberite poved iz uvodnega odstavka in izberite pravilni odgovor.

Leta 2017 je postala svetovna prvakinja v kategoriji do 18 let, marca 2021 pa je kot prva Slovenka osvojila naziv mednarodne mojstrice, ki ga je pred njo doseglo 121 šahistk na svetu.

V povedi so

A trije glavni števnik in dva vrstilna.

B štirje glavni števnik in en vrstilni.

C vsi števnik glavni.

Č vsi števnik vrstilni.

(1 točka)

17. Besedi *šah* določite stavčnočlensko vlogo tako, da na vsako črtico napišite ustrezno številko iz desnega stolpca.

_____	Šah me je navdušil s svojo kompleksnostjo.	1	povedek
_____	Šah lahko igramo tudi drugače.	2	osebek
_____	V šahu zmaga tisti, ki zadnji naredi napako.	3	predmet
		4	prislovno določilo

(2 točki)

18. Izpisani del zadnjega odgovora Laure Unuk pretvorite v odvisni govor.

Vedno sem vedela, česa sem sposobna in kako dobro lahko igram.

Laura Unuk je odgovorila, _____

(1 točka)

19. Preberite poved in rešite nalogo.

Šah ni igra, pri kateri je samo ena prava pot.

- 19.1. Določite vrsto odvisnega stavka v povedi.

V povedi je

- A pogojni odvisnik.
- B dopustni odvisnik.
- C predmetni odvisnik.
- Č prilastkov odvisnik.

(1)

- 19.2. Podčrtani del odvisnika zanikajte in dopolnite novo poved.

Šah je igra, pri kateri _____.

(1)
(2 točki)

20. Preberite izpisani del besedila in rešite nalogo.

Moj dedek obožuje računalnike, jih razstavlja, sestavlja in raziskuje programe. Tako je nekoč našel program, s katerim še danes skoraj vsak dan igra šah. V tem, da ve, kako ga premagati, neskončno uživa.

20.1. Na katero besedo se navezuje podčrtani zaimek *ga*? Izpišite jo.

_____

(1)

20.2. Povedi dopolnite s pravilnimi oblikami osebnega zaimka *on*.

Laura Unuk je v otroštvu pogosto obiskala dedka in se pri _____ naučila igrati šah, pokazal pa ji je tudi računalniški program, ki _____ je uspelo že večkrat premagati.

(2)
(3 točke)

21. V povedih odpravite pravopisne napake.

Medtem, ko je večina najstnikov pri 13. letih preživljala šolski vsakdan je Laura Unuk pridno trenirala. Sprašujem se, ali bi tudi sam zmožel igrati šah po 7 ur na dan in 10 dni zapored?

(2 točki)

22. Napišite **uradno vabilo**.

Zamislite si, da ste Peter/Petra Uršič, predsednik/predsednica dijaške skupnosti na Srednji šoli za gostinstvo in turizem Radenci (Mladinska ulica 5, 9252 Radenci). Ob svetovnem dnevu športa (31. maj) pripravljate otvoritev razstave o zgodovini športa v Pomurju. Na dogodek povabite Lauro Unuk. Pišite ji na naslov: Šahovska zveza Slovenije, Bravničarjeva ulica 13, 1000 Ljubljana. Napišite tudi, zakaj ste kot gostjo izbrali prav njo. Pišite na naslednjo stran.

(12 točk)

